

УДК 7.01.006.3 (477.54)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-40>**Ольга ГЛАДУН**

заслужений діяч мистецтв України, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри дизайну, Черкаський державний технологічний університет, бул. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна, 18006

ORCID: 0000-0001-9464-2730

Максим ГЛАДЬКО

заслужений художник України, доцент кафедри дизайну, Черкаський державний технологічний університет, бул. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна, 18006

ORCID: 0009-0004-0710-2509

Володимир КРИВОНОС

викладач кафедри дизайну, Черкаський державний технологічний університет, бул. Шевченка, 460, м. Черкаси, Україна, 18006

ORCID: 0009-0000-9664-0069

Бібліографічний опис статті: Гладун, О., Гладько, М., Кривонос, В. (2025). Викладання рисунка для дизайнерів у вищій школі: методологічний аспект. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 312–320, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-40>

ВИКЛАДАННЯ РИСУНКА ДЛЯ ДИЗАЙНЕРІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

У статті порушено проблему зміни парадигми викладання академічних дисциплін у вищій дизайнерській освіті на тлі цифровізації, алгоритмізації знання та зниження інтересу до класичної академічної підготовки. Актуальності набуває звернення до викладацького й художнього досвіду, щоб осмислити сучасні тенденції візуалізації зображення на площині. **Мета дослідження** полягає в обґрунтуванні значущості академічного рисунка у навчальному процесі та адаптації процесу викладання до нових вимог сучасного світу. **Методологія дослідження** включає комплексний підхід, що поєднує аналіз дослідницького дискурсу візуальної культури, порівняльний аналіз сучасних освітніх програм та емпіричне спостереження за навчальним процесом художньо-дизайнерських спеціальностей. Також застосовано аналітичний метод для виявлення змін у підходах до рисунка та візуалізації зображення в умовах цифровізації. Метод узагальнення педагогічного досвіду використано для формулювання практичних рекомендацій щодо збереження академічних принципів у сучасній дизайнерській освіті. **Наукова новизна** полягає в актуалізації створення нової методики викладання рисунка для дизайнерів, яка потребує балансу між академічною традицією та новітніми підходами і засобами створення зображення. Рисунок розглядається як мова художнього мислення, що вимагає адаптації до нових умов. **Результати дослідження.** Обґрунтовується, що збереження логіки послідовного ускладнення завдань, поєднання практики з аналітичним підходом, формування усвідомленого розуміння форми – ті чинники, що здатні забезпечити якість підготовки фахівців у сфері дизайну в часи радикальних змін технологічних і культурних парадигм. Доводиться важливість академічних дисциплін як фундаменту формування професійних компетенцій дизайнера незалежно від цифрового рівня середовища. Обґрунтовується необхідність збереження традиції як засобу формування візуального мислення, художнього смаку, здатності до візуального аналізу та узагальнення. Пропонується орієнтація на емпіричний підхід як засіб конкретизації творчих принципів, пов'язаних з логікою побудови зображення. При цьому враховується проблема відставання дизайнерської освіти від діджитал-попиту.

Ключові слова: візуальне мистецтво, дизайн, діджитал-арт, рисунок, живопис, скетчинг, ручне ескізування.

Olha HLADUN

Honoured Art Worker of Ukraine, Docent, PhD in Art Associate Professor, Department of Design, Cherkasy State Technological University, 460 Shevchenko Boulevard, Cherkasy, Ukraine, 18006

ORCID: 0000-0001-9464-2730

Maksym HLADKO

Honored Artist of Ukraine, Associate Professor, Department of Design, Cherkasy State Technological University, 460 Shevchenko Boulevard, Cherkasy, Ukraine, 18006

ORCID: 0009-0004-0710-2509

Volodymyr KRYVONOS

Lecturer, Department of Design, Cherkasy State Technological University, 460 Shevchenko Boulevard, Cherkasy, Ukraine, 18006

ORCID: 0009-0000-9664-0069

To cite this article: Hladun, O., Hladko, M., Kryvonos, V. (2025). Vykladannia rysunka dlia dyzaineriv u vyshchii shkoli: metodolohichniy aspekt [Teaching drawing to designers in higher education: methodological aspects]. *Fine Art and Culture Studies*, 5, 312–320, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-5-40>

TEACHING DRAWING TO DESIGNERS IN HIGHER EDUCATION: METHODOLOGICAL ASPECTS

The article raises the issue of changing the paradigm of teaching academic disciplines in higher design education against the backdrop of digitalization, algorithmization of knowledge, and declining interest in classical academic training. It is becoming increasingly relevant to draw on teaching and artistic experience in order to understand contemporary trends in the visualization of images on a plane. **The purpose of the study** is to justify the importance of academic drawing in the educational process and to adapt the teaching process to the new requirements of the modern world. **The research methodology** includes a comprehensive approach that combines an analysis of the research discourse of visual culture, a comparative analysis of contemporary educational programs, and empirical observation of the educational process in art and design specialties. An analytical method was also used to identify changes in approaches to drawing and image visualization in the context of digitalization. The method of generalizing pedagogical experience was used to formulate practical recommendations for preserving academic principles in modern design education. **The scientific novelty** lies in the actualization of the creation of a new method of teaching drawing for designers, which requires a balance between academic tradition and the latest approaches and means of creating images. Drawing is considered as a language of artistic thinking that requires adaptation to new conditions. **Research results.** It is argued that maintaining the logic of sequential task complexity, combining practice with an analytical approach, and forming a conscious understanding of form are factors that can ensure the quality of training specialists in the field of design in times of radical changes in technological and cultural paradigms. The importance of academic disciplines as the foundation for the formation of professional competencies of a designer, regardless of the digital level of the environment, is proven. The need to preserve tradition as a means of forming visual thinking, artistic taste, the ability to visually analyze and generalize is substantiated. An empirical approach is proposed as a means of concretizing creative principles related to the logic of image construction. At the same time, the problem of the lag in design education behind digital demand is taken into account.

Key words: visual art, design, digital art, drawing, painting, sketching, manual sketching.

Актуальність проблеми. На сучасному етапі українська вища школа перебуває у стані методологічного оновлення. Різні педагогічні підходи до викладання базових фундаментальних дисциплін в галузі дизайну об'єднують спільна культурна та історична основа розвитку національного образотворчого/візуального мистецтва.

На освітній процес активно впливають діджитал-технології: змінюється форма подання навчального матеріалу, зростає роль

алгоритмічних інструкцій, зменшується тривалість практичного «занурення» в академічні дисципліни (рисунок, живопис). Така динаміка змін ставить перед вищою школою нові методологічні завдання. У цьому контексті надзвичайно важливо зберегти академічну традицію через адаптацію до актуальних вимог нової культурно-інформаційної парадигми з її глобальною цифровізацією світу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методика викладання академічних дисциплін

в системі художньої та дизайнерської освіти України залишається предметом активного наукового осмислення. Методологічні аспекти образотворчих та дизайнерських практик у гранично широкому контексті проблематики візуальної культури порушують З. Алфьорова (Алфьорова, 2022), Ю. Легенький (Легенький, 2021), О. Павлова (Павлова, 2018), А. Тормахова (Тормахова, 2018), О. Пушонкова (Пушонкова, 2023). У цьому контексті особливого значення набуває світогляд метамодернізму, який здатен узгоджувати протилежні тенденції, поєднуючи раціональне й емоційне, традиційне й інноваційне. Вираження цього підходу сприяє гармонійному співіснуванню різних стилів і методик у навчальному процесі, відкриваючи простір для творчих експериментів і збагачення професійного досвіду майбутніх дизайнерів. Як зазначає О. Пушонкова, на початку XXI століття актуалізуються метамодерністичні способи вираження художньої думки, мистецька реальність розширюється і це треба враховувати. Створення нових контекстів спирається на візуальні асоціативні зв'язки, що передбачає їх невинне оновлення та здатність до різних культурних поєднань. Важливості набуває розвинуте концептуальне мислення та вміння працювати з концептами. Недаремно «проблематика мови мистецтва почала оформлюватися у широкій загальнокультурній сфері. Мистецтво тут виступає як діяльність, що вивчає творення сенсу у культурі. З цієї точки зору будь-який твір є концептуальним» (Пушонкова, 2023, с. 13).

Дизайнерські практики крізь філософію візуальності розглядає Ю. Легенький. Він розмірковує про контексти культури метамодернізму, яка виступає «широкою парадигмою культуротворчості, для якої характерною є «осциляція» – широке коливання між крайніми точками, межами процесуальної динамічної цілісності культури, що характеризують сучасні культурні практики, зокрема, дизайн» (Легенький, 2021, с. 8).

Виклики, що стоять перед регіональним дизайн аналізують І. Яковець і О. Луговський (Яковець, Луговський, 2021). Дослідники окреслюють актуальні напрямки підготовки фахівців, здатних інтегрувати сучасні зарубіжні надбання з національними художньо-культурними традиціями.

Рисунок традиційно розглядається як базовий засіб формування просторового мислення, художнього бачення та фахових навичок майбутнього митця. Історичні аспекти дизайн-освіти та практики образотворення вивчають О. Михайличенко (Михайличенко, 2019), І. Красюк (Красюк, 2014), О. Семенова (Семенова, 2024), Р. Шмагало (Шмагало, 2001; 2012). Маємо зазначити, що О. Семенова і Р. Шмагало наполягають на збереженні академічної освіти. На важливості академічного рисунка у підготовці графічних дизайнерів наголошують А. Шевченко (Шевченко, 18), Т. Касян (Касян, 2023), О. Вакуленко (Вакуленко, 2023), С. Лопухова (Лопухова, 2018). Дослідники також зосереджують увагу на значенні історичного досвіду і сучасних підходів, що дозволяє порівняти класичні та експериментальні методики, універсальні та особистісні моделі дизайнерських практик: А. Демянець (Дем'янець, 2022), Л. Бабенко (Бабенко, 2023), Т. Стрітьєвич (Стрітьєвич, 2023), О. Медведєв (Медведєв, 2023); компетентнісний підхід до викладання академічних дисциплін пропонує А. Лесняк (Лесняк, 2017), інтегрований – М. Семко (Семко, 2018). Науковці наголошують, що класичний рисунок не лише надає розуміння об'єму предмета, його пропорцій, світлотіні, а й формує здатність до візуального аналізу, який вважається ключовим у дизайнерській практиці. Так, «в Україні в основі художнього навчання лежить історично сформована академічна система реалістичного зображення, що полягає в якомогі більш точній і об'єктивній передачі дійсності, прагненні до наукової точності в зображенні навколишнього середовища та людини. Ця система художньої підготовки в Україні формувалася протягом століть» (Бабенко, Стрітьєвич, Медведєв, 2023, с. 109).

Як зазначає С. Лопухова, «принципи і методика системи викладання рисунка, відповідно до вимог часу – моди, стильових напрямків, розвитку науки, завжди були предметом дискусій серед викладачів спеціальних дисциплін. Але єдиної універсальної педагогічної установки так і не було сформовано» (Лопухова, 2018, с. 150). Дослідниця пропонує експериментальну методику, сутністю якої є лінійно-конструктивний аналіз форми, об'ємно-тональна характеристика пластики і площинне узагальнення об'ємних форм. Така

методика передбачає міцну базову професійну підготовку і вже на її основі формування індивідуального почерку дизайнера (Лопухова, 2018, с. 150).

У вітчизняному науковому дискурсі широко порушується питання ролі викладача-практика – художника, який здійснює рефлексію на власну творчу діяльність у процесі навчання студентів. Така позиція дозволяє поєднувати ремесло з образотворенням, підтримувати баланс між традицією та інновацією. Особлива увага приділяється поєднанню практичних навичок з розвитком аналітичного та критичного мислення. Саме художник-практик здатен розкрити закономірності побудови форми, забезпечити необхідний баланс між концептуальним мисленням та технічною вправністю.

Хоча рисунок є об'єктом вивчення культурологів, мистецтвознавців і педагогів, саме критичний погляд художника вважаємо визначальним у спробі осмислити цю дисципліну як живу практику – не лише як академічний предмет, а як спосіб бачення, мислення й творчої трансформації реальності.

Така орієнтація на живу традицію має глибокий методологічний сенс у підготовці майбутніх дизайнерів. Вона забезпечує розвиток навичок спостереження, аналітичного мислення та формотворчої культури в цілому, що дозволяє студентам не лише технічно відтворювати об'єкти, а й усвідомлено інтерпретувати їх у власній творчості. Рисунок як основа зображення й будови форми створює універсальний інструментарій, який може бути адаптований до різних художніх напрямів – від класичних до цифрових – зберігаючи водночас високу якість візуальної мови.

Так, рисунок вважається базовою фундаментальною дисципліною, що формує творчу особистість від самого початку її розвитку. На важливості викладання образотворчої грамоти ще у початковій школі наголошують А. Гордаш (Гордаш, 2018), Н. Колесник (Колесник, 2017), О. Піддубна (Піддубна, 2017). Над пошуком та впровадженням нестандартних технік зображення на уроках образотворчого мистецтва розмірковує М. Вашкевич (Вашкевич, 2019).

Аналіз сучасних досліджень свідчить про потребу міждисциплінарного підходу до викладання рисунка та перегляду усталених методик з урахуванням новітніх викликів – від

цифровізації світу до зміни соціокультурного контексту. Спільним у цих дослідженнях є намагання створити комплексну методику, у якій варто поєднати традиційні й новаційні підходи до рисунка, класичні та експериментальні методики.

Таким чином, проблеми викладання академічних образотворчих дисциплін традиційно перебувають у полі наукових досліджень і методичних розробок українських науковців і педагогів. Рисунок розглядається не лише як необхідна фахова дисципліна, а й як основа формування візуального мислення, професійного бачення, просторової уяви та художньої культури майбутнього митця.

Мета статті: обґрунтувати значущість академічного рисунка як фундаментальної складової професійної підготовки майбутніх дизайнерів у вищій школі та адаптації процесу його викладання до викликів та вимог сучасного світу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, професійна підготовка майбутніх дизайнерів з самого початку передбачає опанування базових дисциплін художнього спрямування – таких як рисунок, живопис тощо. Відразу маємо пояснити, чому до свого аналізу в основній частині викладу ми залуцаємо живопис. Останній також є фундаментальною дисципліною образотворчого циклу, спрямованою на створення зображення об'єкта через колір і тон, і за великим рахунком академічний живопис – це на 90 відсотків тональний рисунок, підсвічений кольором. Його матеріали – папір, акварель (лише інколи за бажанням студента – гуаш, акрил). Власне, акварель в академічному виконанні є різновидом графіки. Тобто, і рисунок, і живопис як дисципліни образотворчого циклу мають подібний інструментарій і виконують спільні завдання, покликані формувати художню майстерність, що охоплює методологічну та творчу компетентність.

Маємо вказати, що володіння художньою майстерністю відноситься до ключових характеристик професіоналізму майбутнього дизайнера. Сюди ж належить здатність до самостійного мислення, обґрунтування власної творчої стратегії, бачення перспектив розвитку художнього образу, прагнення до якісної та ефективної роботи і, що особливо важливо для сучасного дизайнера – спроможність самостійно

здобувати знання та уміти адаптуватися до вимог сучасного світу.

Тобто, у професійній підготовці дизайнерів рисунок/живопис залишаються одними з ключових дисциплін, оскільки надають розуміння закономірностей створення зображення на площині, форми в об'ємі, чим формують у студента здатність до об'ємно-просторового мислення і забезпечують рівень художньої майстерності. Саме майстерне володіння рисунком/живописом надає дизайнеру додаткової внутрішньої творчої свободи (!).

Маємо зазначити, що у традиційній академічній школі рисунок завжди вибудовувався за принципом «від простого до складного» – від зображення геометричних тіл (куб, куля, конус, циліндр тощо) до складних композицій з побутових предметів, анатомічних моделей, а надалі – живої натури. Така послідовність дозволяла поступово засвоювати принципи пропорцій, перспективи, світлотіні, конструктивної побудови. Тут базові форми – куб, куля, конус – виступають своєрідною «азбукою» рисунка, адже будь-який складний об'єкт можна звести до комбінації цих елементарних об'ємів. Від так, освоєння закономірностей їхнього зображення формує основу для подальшого творчого розвитку студента.

Як відомо, навчання академічному рисунку розпочинається з вивчення базових понять образотворчої грамоти: композиції зображення, визначення пропорцій, перспективи, світлотіні предметів тощо. Принциповим є дотримання логіки послідовного переходу від простого до складного: від основ зображення геометричних форм (куба, кулі, циліндра, конуса), побудови перспективних скорочень, світлотіньових моделювань – до засвоєння балансу ритму, динаміки композиції, розвитку загальної графічної грамоти. Саме в такій послідовності поступово розкривається пластика форми, архітектоніка зображуваного об'єкта. Маємо додати, що опанування різних художніх матеріалів та технік, від олівця, пера, акварелі до цифрових інструментів, є необхідною складовою освітньої програми.

Сьогодні у педагогічній практиці спостерігається стрімка тенденція до спрощення навчального процесу, студенти все частіше виконують вправи механічно, не усвідомлюючи мети, або ж взагалі пропускають фундаментальний етап

роботи з геометричними моделями, вважаючи, що останній аж ніяк не має прямого відношення до майбутніх дизайнерських завдань. Цей феномен пов'язуємо з трансформацією способів здобуття знань у цифрову епоху.

Сучасні студенти уже звикли до алгоритмічного навчання та засвоєння візуальних інструкцій чи відеоуроків, які дозволяють швидко отримати бажаний результат без розуміння принципів побудови зображення. Такий підхід може вважатися ефективним для виконання конкретного завдання «тут і зараз», але він аж ніяк не формує системного мислення та здатності адаптувати отримані знання до нових умов.

Такий підхід не забезпечує базових основ для подальшого самостійного здобуття знань. Маємо наголосити, що з огляду на швидкість розвитку цифрових технологій і стрімкого оновлення картини світу, яка ставить нові завдання, дизайнер, щоб залишатися в тренді, має самостійно навчатися протягом усього творчого життя.

Показовою є аналогія з музичною освітою: можна відтворити мелодію, запам'ятавши розташування пальців на грифі, але для справжньої творчої свободи необхідно відчувати будову гармонії, тональність, ритмічну структуру. Так само і в рисунку, важливо вміти аналізувати форму, бачити її конструкцію, відчувати вплив колірної гами на світлотіньову модель, а не механічно відтворювати натурну постановку.

Маємо зазначити, що класична методика викладання дисципліни «Рисунок» передбачала не лише вивірену послідовність різноманітних завдань, але й значний обсяг навчального часу. Прикладом є система художніх шкіл класичного періоду, де рисунку відводилася найбільша кількість годин, і перехід від простих форм до складних відбувався поступово. Сьогодні неможливо уявити, що на одну академічну постановку могло відводитися до 72-х годин. Важливою була і підтримка високого рівня в групі, коли якісні роботи однокурсників ставали зразком для інших. На жаль, маємо зазначити, що якісних студентських робіт з кожним роком стає все менше. Адже, сучасні освітні реалії, суголосні з новою картиною світу, характеризуються швидкістю, масовістю, поверхневістю подачі візуальної інформації: епоха тотального консюмеризму вимагає

збільшення товарів і послуг, а від того – зниження вартості та якості продукту.

На виклики часу вища школа відповідає скороченням годин та спрощенням завдань академічних дисциплін, що неминуче знижує загальний рівень підготовки студента.

Зважаючи на викладене вище, маємо наголосити, що хоча в дизайні рисунок не є головним інструментом, проте він виконує критично важливу роль. Він не лише забезпечує відчуття пропорцій, просторового мислення, розуміння закономірностей створення зображення, він (разом з фундаментальними дисциплінами) формує візуальну культуру студента. Як правило, дизайнер, який володіє рисунком, здатний ефективніше працювати з формою у цифрових програмах. Утім, маємо погодитись, що існують приклади успішних дизайнерів, які взагалі не володіють рисунком, компенсуючи свою творчість креативністю, концептуальним мисленням та вмінням використовувати фотографію, нейросітку, штучний інтелект.

І тут досить часто виникає непомітна для непрофесіоналів проблема – відсутність смаку. Тому дизайн, який відноситься до утилітарного масового виробництва, рідко надихає, навпаки, він слугує і плазує перед замовником.

Сьогодні медіа-ресурс пропонує нові можливості для опанування рисунка: у вільному доступі різноманітні онлайн-курси, відеоуроки, підкасти від професіоналів (і не тільки). Усі вони роблять знання доступнішими, але водночас ставлять перед студентами та їх викладачами виклик – як відокремити фундаментальні методики від поверхневих порад. Ризик полягає у формуванні хибної впевненості, що рисунок можна освоїти швидко, без тривалого тренування ока та руки.

Можливо тому, поряд з тривалим академічним виконанням рисунка в навчальний процес входить скетчинг (швидкий начерк, замальовка з натури). Маємо вказати, що в академічному навчанні студія завжди чергувалася зі швидкими, короткими замальовками. Це дозволяло студенту напрацювати пластичність лінії, швидкість сприйняття та відтворення зображення з натури, дозволяло відкинути другорядне, без детального анатомічного розбору виявити головне. Такий підхід завжди несе в собі певну ступінь узагальнення.

Скетчинг в навчальному процесі слід сприймати як постійне тренування системи: око – мозок – рука. Варто зазначити, що виконання швидких натурних замальовок, начерків супроводжувало художників завжди, але раніше це вважалося робочою кухнею і, як правило, не виставлялося на загал. Утім, уже на початку XX століття натурні замальовки відомих художників набувають самостійного творчого значення. З'являється певний соціальний запит на нон-фініта, аля-пріма, що пояснюється загальним прискоренням подачі візуальної інформації. Так, начерк і легкість витіснять зробленість (!).

У XXI столітті скетчинг сприймається самостійним жанром. Із особистого блокноту художника (приватних, інтимних замальовок) він виходить на загал. Це як нижня білизна у сучасній фешн індустрії. Якщо раніше її приховували, то зараз вона перетворилася на додатковий елемент гардеробу, образу, стилю, додаючи останньому емоційного, сексуального забарвлення. Маємо погодитися з тим, що академічний рисунок, на відміну від скетчу, досить байдуже фіксує зображення. Скетч вихоплює головне, упускаючи другорядне, тим самим створює емоційне напруження.

На відміну від фотографії і натурального рисунка (фотографія фіксує все) у скетчингу завжди присутній елемент шаржування як виділення виражених якостей. Тут правомірним стає використання знакових зображень: око – зернятко, ніс – дві крапки, губи – бант тощо. Знаком стає фігура людини, дерево, квітка. Знаком може бути будь-що.

З огляду на стрімкий розвиток штучного інтелекту та цифрового інструментарію у сфері дизайну, спостерігаємо, як зменшується навіть частка ручної праці, пов'язаної з ескізуванням. Утім, цінність художнього мислення, смаку, здатності до аналізу і синтезу ідей, стають все більш значимими. Крім того, дизайнери, які, окрім фахових програм, володіють класичними засобами візуалізації (рисунок/живопис), мають конкурентну перевагу у створенні оригінальних проєктів.

Міжнародний досвід свідчить, що відмова від академічного рисунка у підготовці дизайнерів не дає позитивні результати. У країнах, де класична школа була зруйнована (зокрема, в багатьох європейських), сьогодні спостерігаються спроби її відродження. Інтенсивний

розвиток академічної підготовки демонструє Китай, відновлює традиційні методики Італія, в Молдові художні школи підтримуються на високому рівні завдяки державним дотаціям.

Таким чином, сучасна методика навчання рисунка для дизайнерів потребує балансу між традиційною школою та її адаптацією до нової картини світу, яка вимагає швидкісного створення/передачі візуальної інформації. Тому, збереження логіки послідовного ускладнення завдань, поєднання практики з аналітичним підходом, формування усвідомленого розуміння форми – ті чинники, що покликані уможливити якість підготовки фахівців у сфері дизайну і візуальної культури в часи радикальних змін культурних і технологічних парадигм.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналіз сучасних досліджень засвідчує багатовимірність і комплексний характер проблематики, що зумовлює потребу у міждисциплінарному підході до викладання академічних дисциплін. Такий підхід передбачає інтеграцію знань із різних галузей та адаптацію навчального процесу до новітніх викликів – масштабної цифровізації та розвитку візуальних технологій і трансформацій соціокультурного середовища.

Методика навчання рисунка для дизайнерів у контексті трансформаційних змін сучасної вітчизняної культури має ґрунтуватися на

поетапному засвоєнні знань і вмінь, що формують просторове мислення, здатність до візуального аналізу та технічної реалізації творчих ідей. В основі такої методики – комплексний підхід, що передбачає поступовий перехід від елементарних завдань до завдань складних, художніх, системних.

В перспективі методика навчання рисунка в умовах цифрової культури може передбачати диференціацію підходів: залучення надбань класичної школи для «високого дизайну» та інших творчих спеціалізацій, де важливе ручне ескізування, володіння художньою майстерністю, концептуальний характер мислення і застосування спрощених алгоритмічних методик для дизайнерів масового сегмента, орієнтованих на швидке виробництво візуального продукту. Проте, у будь-якому випадку, базові академічні знання залишаються необхідними, з тенденцією до спрощення, через напрацювання відповідного інструментарію і формальних зображальних схем.

Беручи до уваги зазначену проблему, подальші дослідження будуть спрямовані на напрацювання нової комплексної методики викладання фахових дисциплін для дизайнерів у вищій школі, ефективної інтеграції засвоєних знань з візуалізації зображення в сучасний дизайн-процес.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алфьорова З. І. Морфологічний методологічний дискурс як інструмент мистецтвознавчих досліджень. *Мистецтво та дизайн у художній мові мінливого часу: морфологія, семіотика, візуальність* : Збірник наукових матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., м.Харків, 14 квітня 2022 року, ХДАДМ. Харків, 2022. С. 6-7.
2. Бабенко Л., Стрітьєвич Т., Медведєв О. Методика навчання художників та дизайнерів передачі перспективних масштабів у традиційному та комп'ютерному рисунку й живописі. *Наукові записки ЦДУ. Серія: Педагогічні науки*. 2023. Вип.213. С. 323-328. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-323-328>
3. Вашкевич М. Підготовка майбутніх вчителів початкової школи до впровадження нестандартних технік зображення на уроках образотворчого мистецтва. *Молодь і ринок*. 2019. № 9. С. 167-172. DOI:10.24919/2308-4634.2019.182375
4. Гордаш А. Шлях до вершин художньої майстерності майбутнього вчителя образотворчого мистецтва. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2018. №18. 2018. С. 156-166. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.18.2018.162383>
5. Дем'янець А. Д. Три принципи дизайну Массімо Віньєллі. *Мистецтво та дизайн у художній мові мінливого часу: морфологія, семіотика, візуальність*: збірник наукових матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. 14 квітня 2022 року, ХДАДМ. Харків, 2022. С. 39-40.
6. Касьян Т., Вакуленко О. Академічний рисунок як основа підготовки фахівців з графічного дизайну. *Вісник ЧНУ. Серія: Педагогічні науки*. 2023. С. 45-51. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-45-51>
7. Колесник Н. Є., Піддубна О. М. Художньо-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкової школи засобами образотворчого мистецтва: монографія. Житомир: Полісся, 2017. 244 с.
8. Красюк І. О. З досвіду викладання історії методів малювання в Україні на художньо-графічних факультетах. *Вища освіта України. Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології*. Київ. Кіровоград, 2014. Том III. С. 43-49.

9. Легенький Ю. Композиційна модель дизайну: домодерні, модерні, постмодерні, метамодерні реляції compositio. *Дизайн після епохи постмодерну: ідеї, теорія, практика*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 15-16 квітня 2021 р. / МОН України, Київ. нац. ун-т к-ри і мист; редкол.: Удріс-Бородавко Н., Болтенков А., К.: КНУКіМ, 2021. С. 8-15.
10. Лесняк Н. В. Компетентнісний підхід у викладанні образотворчого мистецтва. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2017. № 15. С. 28-32.
11. Лопухова С. Викладання рисунку майбутнім дизайнерам в сучасних умовах. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. № 33. С. 145-150. DOI: <https://doi.org/10.32461/149812>
12. Михайличенко О. Методика навчання образотворчого мистецтва: історія становлення. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. 2019. № 14. С. 16-28. DOI:10.37041/2410-4434-2019-14-2
13. Павлова О. Ю. Візуальні практики та комунікація: курс лекцій. /О. Ю. Павлова, А. М. Тормахова; Київ. нац. ун-т ім. Тараса. Шевченка. Київ: Київський університет. 2018. 223 с.
14. Пушонкова О. А. Візуальна культура та мистецькі практики: естетична інтерпретація художнього твору. Черкаси: «Вертикаль», видавець ФОП Кандич С. Г., 2023. 24 с.
15. Семенова О. Методика навчання педагогічного рисунка: історичний досвід та сучасна практика. *Молодь і ринок*. 2024. № 5/225. С. 87-91 DOI:<https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.302898>
16. Семко М. І. Інтегрований підхід до викладання предметів художньо-естетичного циклу. *Young*. 2018. № 57(5.2). С. 122-126.
17. Шевченко А. І. Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2017. 29 с.
18. Шмагало Р. Т. Історичний розвиток, структурування та методологія дизайн-освіти в Україні кінця XIX – середини XX століття. *Нариси з історії українського XX століття*: Зб. Статей / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України; За заг. ред. М.І. Яковлева. К.: Фенікс, 2012. С. 132-172.
19. Шмагало Р. Т. Методика викладання рисунка в навчальних закладах Галичини II пол. XIX – поч. XX ст.: історико-мистецтвознавчий аналіз. *Діалог культур: Україна в світовому контексті. Мистецтво й освіта*. Львів. 2001. Вип.6. С. 182-195.
20. Яковець І. О., Луговський О. Ф. Регіональна своєрідність розвитку дизайн-освітніх осередків. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. праць. 2021. Вип. 39. С. 3-9.

REFERENCES:

1. Alforova Z. I. (2022) Morfolohichniy metodolohichniy diskurs yak instrument mystetstvoznnavchykh doslidzhen [Morphological methodological discourse as a tool for art research]. *Art and design in the artistic language of changing times: morphology, semiotics, visibility*. Zbirnyk naukovykh materialiv KhDADM. S. 6-7. [in Ukrainian].
2. Babenko L., Stritievych T., Medvediev O. (2023) Metodyka navchannia khudozhnykiv ta dyzaineriv peredachi perspektivnykh masshtabiv u tradytsiinomu ta kompiuternomu rysunku y zhyvopysi [Methods for teaching artists and designers to convey perspective scales in traditional and computer drawing and painting]. *Naukovi zapysky TsDU*, Vyp.213. S.323-328. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2024-1-213-323-328>
3. Vashkevych M. (2019) Pidhotovka maibutnikh vchyteliv pochatkovoi shkoly do vprovadzhennia nestandartnykh tekhnik zobrazhennia na urokakh obrazotvorchoho mystetstva [Preparing future primary school teachers to implement non-standard imaging techniques in art classes]. *Molod i rynek*, (9). S. 167-172. [in Ukrainian]. DOI:10.24919/2308-4634.2019.182375
4. Hordash A. (2018) Shliakh do vershyn khudozhnoi maisternosti maibutnoho vchytelia obrazotvorchoho mystetstva [The path to artistic mastery for future art teachers]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia*, (18). S. 156-166. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.31499/2307-4914.18.2018.162383>
5. Demianets A. D. (2022) Try pryntsypy dyzainu Massimo Vinielli [Three principles of design by Massimo Vignelli] *Art and design in the artistic language of changing times: morphology, semiotics, visibility*. Zbirnyk KhDADM. Kharkiv. S. 39-40. [in Ukrainian].
6. Kasian T., Vakulenko O. (2023) Akademichnyi rysunok yak osnova pidhotovky fakhivtsiv z hrafichnoho dyzainu. [Academic drawing as the basis for training graphic design specialists]. *Visnyk ChNU*. Serii «Pedahohichni nauky». S. 45-51. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2023-4-45-51>
7. Kolesnyk N. Ye., Pidubna O. M. (2017) Khudozhno-pedahohichna pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovoi shkoly zasobamy obrazotvorchoho mystetstva [Artistic and pedagogical training of future primary school teachers through visual arts]: monohrafiia. Zhytomyr : Polissia. 244 s. [in Ukrainian].
8. Krasiuk I. O. (2014) Z dosvidu vykladannia istorii metodiv maliovannia v Ukraini na khudozhno-hrafichnykh fakultetakh. [From the experience of teaching history of drawing methods in Ukraine at art and graphic design faculties] *Vyshcha osvita Ukrainy. Pedahohika vyshchoi shkoly: metodolohiia, teoriia, tekhnolohii*. Kyiv. Kirovohrad. Tom III. S. 43-49. [in Ukrainian].

9. Lehenkyi Yu. (2021) Kompozytsiina model dyzainu: domoderni, moderni, postmoderni, metamoderni reliatsii compositio. [Compositional design model: pre-modern, modern, postmodern, metamodern relations composition] *Dyzain pislia epokhy postmodernu: idei, teoriia, praktyka*: mater. Vseukr. nauk.-prakt. konf., 15-16 kvitnia 2021 r. KNUKiM. S. 8-15. [in Ukrainian].
10. Lesniak N. V. (2017) Kompetentnisnyi pidkhid u vykladanni obrazotvorchoho mystetstva. [Competence-based approach in teaching visual arts], *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity*, (15). S. 28-32. [in Ukrainian].
11. Lopukhova S. (2018) Vykladannia rysunku maibutnim dyzaineram v suchasnykh umovakh. [Teaching drawing to future designers in modern conditions]. *Mystetstvoznavchi zapysky*, (33). S.145-150. [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32461/149812>
12. Mykhailychenko O. (2019) Metodyka navchannia obrazotvorchoho mystetstva: istoriia stanovlennia. [Methods of teaching fine arts: history of development]. *Mystetska osvita: zmist, tekhnolohii, menedzhment*, (14). 16-28. [in Ukrainian]. DOI:10.37041/2410-4434-2019-14-2
13. Pavlova O. (2018) Vizualni praktyky ta komunikatsiia [Visual practices and communication]: kurs lektsii. / O. Yu. Pavlova, A. M. Tormakhova; Kyiv. nats. un-t im. Tarasa. Shevchenka. Kyiv: Kyivskiy universytet. 223 s. [in Ukrainian].
14. Pushonkova O. A. (2023) Vizualna kultura ta mystetski praktyky: estetychna interpretatsiia khudozhnoho tvorcu. [Visual culture and artistic practices: aesthetic interpretation of a work of art]. Cherkasy: Vertykal. 24 s. [in Ukrainian].
15. Semenova O. (2024) Metodyka navchannia pedahohichnoho rysunka: istorychnyi dosvid ta suchasna praktyka. [Methods of teaching pedagogical drawing: historical experience and contemporary practice]. *Molod i rynok*. № 5/225. S. 87-91 [in Ukrainian]. DOI:<https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.302898>
16. Semko M. I. (2018) Intehrovanyi pidkhid do vykladannia predmetiv khudozhno-estetychnoho tsyклу. [An integrated approach to teaching arts and aesthetics subjects]. *Young*. 57(5.2). S.122-126. [in Ukrainian].
17. Shevchenko A. I. (2017) Metodyka navchannia khudozhnoho proektuvannia maibutnikh fakhivtsiv z dyzainu. [Methods of teaching artistic design to future design specialists]. *Natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni M.P.Drahomanova*. Kyiv. 21 s. [in Ukrainian].
18. Shmahalo R. T. (2012) Istorychnyi rozvytok, strukturuвання ta metodolohiia dyzain-osvity v Ukraini kintsia KhKh – seredyny KhKh stolittia. [Historical development, structuring, and methodology of design education in Ukraine in the late 19th – mid-20th centuries]. *Essays on the history of Ukraine in the 20th century: Zb. Statei / In-t problem suchasnoho mystetstva NAM Ukrainy*. K.:Feniks, S.132-172. [in Ukrainian].
19. Shmahalo R. T. (2001) Metodyka vykladannia rysunka v navchalnykh zakladakh Halychyny II pol. KhKh – poch. KhKh st.: istoryko-mystetstvoznavchyi analiz. [Methods of teaching drawing in educational institutions of Galicia in the second half of the 19th century – early 20th century: historical and art analysis] *Dialoh kultur: Ukraina v svitovomu konteksti. Mystetstvo y osvita*. Lviv. Vyp.6. S. 182-195. [in Ukrainian].
20. Iakovets I. O., Luhovskyi O. F. (2021) Rehionalna svoieridnist rozvytku dyzain-osvitnikh osередkiv. [Regional peculiarities of the development of design education centers]. *Vyp*. 39. S. 3-9. [in Ukrainian].

Дата першого надходження рукопису до видання: 30.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 30.12.2025